

בעניין:

שרון לוי, ת.ז. 24463366

ע"י ב"כ עוה"ד יצחק מירון

ו/או אמין מרגייה ו/או נפתלי פרידלנדר

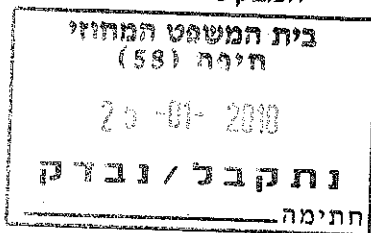
משרדות ארלוזורוב 18, עפולה 18280

טל: 04-6527404 פקס: 04-6528393

דואר-אלקטרוני: mirone.law@gmail.com

התובע

המבקש

- נגד -

עיריית חדרה

מרח' הלל יפה 9, חדרה

הנתבעת

המשיבה

בקשה לאישור הגשת תובענה ייצוגית

בהתאם לסעיף 5 לחוק חוק תובענות ייצוגיות, תשס"ו-2006

בית המשפט הנכבד מתבקש בזאת כדלקמן:

א. לאשר את התובענה שהעתקה מצ"ב **כנספח א'**, כתובענה ייצוגית בהתאם לסעיף 5 לחוק תובענות ייצוגיות, תשס"ו-2006 (להלן "חוק התובענות הייצוגיות").

ב. לקבוע כי הקבוצה בשמה מוגשת התובענה הייצוגית (להלן "הקבוצה"), תוגדר כדלקמן: כל בעלי הנכסים המסווגים בצו המיסים כסוג 121,122,123,124,131,132,133,134,141,142,143,144,145,190,191,192, אשר שילמו בשנים 2008 ו-2009 למשיבה ארנונה ביתר, עקב צרוף "תוספת הארנונה" שאושרה למשיבה רק לגבי שנת 2004 לפי סעיף 11 (א) לחוק ההסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב), התשנ"ג-1992 - לבסיס הארנונה בשנים 2005-2009.

ג. לחייב את המשיבה להשיב למבקש ולכל חברי הקבוצה את התשלומים ששולמו ביתר, בצרוף הפרשי הצמדה וריבית, בהתאם לחוק הרשויות המקומיות (ריבית והפרשי הצמדה על תשלומי חובה) תש"ם 1980 (להלן "חוק ההצמדה").

ד. לקבוע למבקש תגמול מיוחד ושכר טירחת עורך דין בבקשה זו ובתובענה ולחייב את המשיבה בתשלוםם ובשיפוי על ההוצאות שהוציא לצורך הגשתן.

ואלה נימוקי הבקשה:

1. מבוא

1.1 עניינו של כתב התביעה, שאישורו כתובענה ייצוגית מבוקש, בהחזר ארנונה שנגבתה ע"י המשיבה ביתר ובניגוד לחוק, בדרך של הוספת "תוספת הארנונה" ששר הפנים אישר למשיבה להטיל בשנת 2004, בהתאם לסעיף 11(א) לחוק ההסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב), התשנ"ג-1992 (להלן "חוק ההסדרים"), לבסיס הארנונה, החל משנת 2005 ועד לשנת 2009 והממשיכה להשפיע על שיעור חיובי הארנונה עד למועד הגשת העתירה.

1.2 כמפורט בכתב התביעה, בשנת 2004 אושרה למשיבה הטלת "תוספת לארנונה" בהתאם לסעיף 11 לחוק ההסדרים לגבי מספר סוגי נכסים המפורטים באישור. על אף העובדה שהן מלשון חוק ההסדרים והן מפסיקת בתי המשפט שדנה בנושא ולשון האישור עצמו – האישור תקף רק לשנת המס בה ניתן (2004), צרכה המשיבה תוספת זו לבסיס הארנונה שלה, החל משנת 2005 ואילך והיא ממשיכה לעשות כן גם במועד הגשת העתירה.

1.3 כתוצאה מכך, חויבו המבקש וכן שאר חברי הקבוצה, בחיובי יתר המסתכמים על פי אומדן המבקש, בסך כולל של 24,448,556 ₪.

1.4 מטרתה של התובענה להשיב את תשלומי היתר שנגבו ע"י המשיבה בניגוד לחוק, למבקש ולכלל הנישומים אצל המשיבה, אשר עקב אי ידיעתם ו/או אי הכרתם את החוק, שילמו תשלומי יתר למשיבה.

1.5 המבקש יטען כי על המשיבה כרשות ציבורית, לפעול בתום לב, בהתאם לסמכויותיה הקבועות בחוק, במיוחד כשמדובר בגביית כספים מתושביה ובלשונו של בית המשפט שדן בעניין דומה:

" תושבים המקבלים חשבונות לתשלום עבור שירותים או מצרכים שונים מגופים ציבוריים, או גופים גדולים ונכבדים אחרים העוסקים במתן שירותים כאלו, אינם נוהגים בדרך-כלל להרהר אחר מידותיו וחישוביו של אותו חשבון. מחד גיסא – חסרים להם בדרך-כלל כלים, נתונים ועובדות הכרחיים כדי לבדוק את החישוב, מאידך גיסא – גודלו, "ציבוריותו" ו"מכובדותו" של הגוף מרגיעים בדרך-כלל את מקבל החשבון, ולא עולה על דעתו – ובצדק – שיש הטעיה מכוונת בחשבון.

סיטואציה זו של "נפיל ציבורי", או "נפיל כלכלי", מול "נפולת" מהבחינה העובדתית ומבחינת יכולת ההתמודדות במאטריה מהסוג שמדובר בה מטילה על ה"נפיל" עול כבד מאוד לבחון את עצמו ולהיות משוכנע שהוא לא נפל לכלל טעות או פרשנות לקויה או ליישומה של שיטת בדיקה לא מהימנה (של קריאת מוני חשמל, טלפון, גז וכל כיוצא בזה). הוא יודע ש"הנפולת העובדתית" איננה מסוגלת לבדוק אותו, וכי בדרך-כלל על-פיו ישק דבר, ולכן שומה עליו לבחון ולבדוק גנזי נסתרות הן של פרשנות חוק והן של עזרים שבהם הוא משתמש כדי לגבש את חובו של כל צרכן.

לא תמיד עומד "הנפיל הציבורי" או "הכלכלי" בסטנדרטים הגבוהים הללו, ואנו יודעים מניסיון החיים, שיש שלבו גם בכל הנוגע להפנמת חובה זו, ויש שמתקיימת עצימת עיניים, ויש גם מקרים קיצוניים יותר.

אחת הערובות לדרבון ה"נפילים" למען הפנמת החובה המוטלת עליהם, למען פקיחת עיניים (בניגוד לעצימתן), ולטובת יצירת משקל שכנגד למחשבות בלתי רצויות אחרות שיכול שיתרוצצו במנגנונים שלהם, היא הידיעה כי מי שלא ימלא חובה זו שביום פקודה שלם ישלם והשב ישיב לבעליו את המגיע לו.

זהו גם ההיגיון של מוסד התביעה הייצוגית המרחפת מעל לראשי תאגידים גדולים: שאלמלא החשש ממנה הם לא היו מוטרדים מהסיכון שבתביעות קטנות וספורדיות להשבת סכומי כסף לא גדולים. "ת"א (י-ם) 1114/99 שוקרון נ' עיריית ירושלים, פ"מ, כרך תש"ס, חלק ראשון, תש"ס 2000-, ע' 514, 5003.

2. הצדדים

2.1 המבקש הינו תושב חדרה, המחזיק בדירה בשטח של כ- 90 מ"ר, הנמצאת ברח' חטיבת הנחל 41/32 חדרה (זיהוי נכס 689660001) והמסווגת כ"מגורים 121", בהתאם לצו הארנונה של המשיבה.

אישור על מצב חשבונו של המבקש, בין השנים 2004-2009, מצ"ב כנספח ב' לתובענה.

2.2 המשיבה הינה רשות מקומית, הפועלת מכח פקודת העיריות [נוסח חדש], המוסמכת להטיל ארנונה בתחומה, בהתאם לחוק ההסדרים ובהתאם לכללים הקבועים בחוק הרשויות המקומיות (ריבית והפרשי הצמדה על תשלומי חובה) תש"ס 1980 (להלן "חוק ההצמדה").

3. הטיעון המשפטי

3.1 סעיף 274 ד. לפקודת העיריות (נוסח חדש) קובע כי :

"לא תחול חובת תשלום ארנונה יותר מפעם אחת על נכס אחד לאותה שנת כספים".

3.2 חוק ההסדרים קובע בסעיף 8 כי:

"(א) מועצה תטיל בכל שנת כספים ארנונה כללית, על הנכסים שבתחומה שאינם אדמת בנין; הארנונה תחושב לפי יחידת שטח בהתאם לסוג הנכס, לשימושו ולמקומו; ותשולם בידי המחזיק בנכס."

3.3 בסעיף 9 לחוק ההסדרים, נקבע כי:

"(א) השרים יקבעו בתקנות, סכומים מזעריים וסכומים מרביים לארנונה הכללית אשר יטילו הרשויות המקומיות על כל אחד מסוגי הנכסים, וכן רשאים הם לקבוע יחס בין הסכומים אשר יוטלו על כל אחד מסוגי הנכסים. הסכומים המרביים והמזעריים יעודכנו לכל שנת כספים, בהתאם לכללים שייקבעו בתקנות.

(ב) סכום הארנונה הכללית בשל מטר רבוע שתטיל מועצה על כל אחד מסוגי הנכסים, בכל שנת כספים, יהיה הסכום שהגיע כדין בשל מטר רבוע של אותו נכס בשנת הכספים הקודמת, בלא הנחה כלשהי אם ניתנה, בתוספת שיעור העדכון, ובלבד שהסכום שיוטל כאמור לא יפחת מהסכום המזערי ולא יעלה על הסכום המרבי שקבעו השרים בתקנות לפי סעיף קטן (א), ויהיה בכפוף לכל הוראה אחרת שנקבעה בתקנות כאמור ובכפוף לתקנות ולכללים לפי סעיף 8(ב):..."

3.4 בהמשך, קובע חוק ההסדרים שתי דרכים המאפשרות לרשות מקומית העלאת ארנונה (מעבר לסכומי העדכון הנקבעים ע"י משרד הפנים עצמו).

הדרך האחת הינה בהתאם לסעיף 9 ב. לחוק ההסדרים, הידועה כ"העלאת תריגה", לפיה:

- (1) רשות מקומית רשאית להעלות את סכומי הארנונה הכללית, דרך כלל או לסוג נכסים, בשיעור גבוה משיעור העדכון, ובלבד שהעלאת ארנונה בשל נכס שאינו מבנה מגורים תותנה בהעלאת ארנונה בשל נכס מסוג מבנה מגורים, בהתאם לכללים שייקבעו בתקנות;
- (2) רשות מקומית רשאית להטיל ארנונה שלא בהתאם לאמור ברישה, ובלבד שקיבלה לכך אישור השרים; ושלחה, בטרם פנייתה לקבלת אישור השרים, לכל מחזיק בנכס שבשלו בכוונתה להטיל ארנונה שלא בהתאם לאמור, תחילתו של אישור השרים בראשית שנת הכספים שבשלה הוא ניתן;

הדרך השניה להעלאת ארנונה, מופיעה בסעיף 11 לחוק ההסדרים, אשר החליף את סעיף 278 לפקודת העיריות (נוסח חדש), ובו נקבע הסדר הידוע כ"תוספת ארנונה", כדלקמן:

" (א) שר הפנים רשאי להתיר לרשות מקומית שאושרה לה תכנית הבראה לפי סעיף 140ד(ב) לפקודת העיריות או לפי סעיף 35ד(ב) לפקודת המועצות המקומיות, להטיל בתוך שנת הכספים שבה אושרה תכנית הבראה כאמור, תוספת לארנונה בעד התקופה שמיום האישור ועד סוף שנת הכספים, ולקבוע מועדים לתשלום התוספת; היתר שעל פיו מוטלים סכומי ארנונה שאינם בהתאם להוראות לפי סעיף 9(ב), טעון גם הסכמת שר האוצר."

3.5 פסיקת בית המשפט שדנה בסוגיה, הדגישה כי "תוספת לארנונה" בהתאם לסעיף 11 לחוק, מתווספת לחיוב הארנונה, **באותה שנה בלבד** ובניגוד לתוספת חריגה, המוטלת מכח סעיף 9 לחוק ההסדרים, אין היא מצטרפת לבסיס הארנונה, בשנים הבאות.

ראה בעניין זה עא (ת"א) 2828/03 שלמה מומן נ' עיריית רמלה [פורסם בנבו] 2006, בו נדונה השאלה ובית המשפט פסק כי:

מוקד המחלוקת בין הצדדים התרחק מן השאלה הפרוצדוראלית בדבר מתן הרשות להתגונן, אלא הוא נעוץ למעשה בשאלה משפטית גרידא העומדת בלב התובענה שהוגשה בפני הערכאה הראשונה, והיא: האם, כטענת המערער, **תוספת לארנונה אין בכוחה לשנות את בסיס המס ועל-כן אין להביאה בחשבון לצורך עדכון תעריפי הארנונה בשנה העוקבת ומדי שנה**; שמא, כטענת המשיבה, אף אם הוחלט על התוספת בימיה האחרונים של שנת המס – משנה התוספת את בסיס המס לצורך עדכון תעריפי הארנונה בשנת המס העוקבת.

כפי שיבואר להלן, במחלוקת משפטית זו **דעתי היא כי עמדתו של המערער בדין יסודה.**

גם העובדה שתוספת לארנונה מכוח סעיף 11(א) לחוק ההסדרים פועלת בתוך שנת המס בלבד, כעולה מלשון ההוראה, מלמדת כי אין בכוחה לשנות את בסיס המס לעניין תעריפי הארנונה לשנה הבאה. כל עמדה אחרת תאפשר לרשות ליטול אישור להטלת תוספת ארנונה בסוף שנת המס לצורך הרחבת בסיס המס לשנה הבאה, באופן שבו תפרום הרשות את הכבילות והגדרות שהוטלו עליה במסגרת חוקי ההקפאה. יש מקום להניח, כי לא בכדי יצר המחוקק את ההפרדה בין המסלול שעניינו העלאת ארנונה מראש ולכל שנת המס, המצוי בסמכות הרשות (כפוף לקיומם של מספר תנאים) מכוח סעיף 9 לחוק ההסדרים; לבין המסלול האחר שעניינו בסמכות להטיל תוספת ארנונה, אשר תלויה באישור שר הפנים (ולעיתים אף שר נוסף), מותנית בקיומן של נסיבות מיוחדות ומוגבלת מבחינת הזמן **רק לתקופה בתוך שנת המס שמאז אישור השר או השרים ועד לסיום שנת המס.**" (ההדגשות הוספו, י.מ.).

וכן ראה דבריו של בית המשפט לעניינים מינהליים בנצרת בעתמ (נצ') 1048/05 אגודת החקלאי מטולה נ' המועצה המקומית מטולה [פורסם בנבו]:

"אילו רצה המחוקק להתיר הטלת תוספת ארנונה לצורך מימון פרויקטים מתמשכים, האמורים להתבצע גם בשנת הכספים הבאה, היה מציין כי תוספת הארנונה מוטלת "בעד התקופה שמיום אישור השרים ואילך". אך המחוקק לא אמר כך". (עמ' 10 לפסק הדין).

"אבל, בה במידה שהנחה המוענקת למחזיק אינה באה בחשבון לצורך חישוב "הסכום שהגיע כדין" בשנה החולפת, כך גם תוספת ארנונה המוטלת בעד תקופה מוגבלת, לא תבוא בחשבון לצורך צו הארנונה בשנת הכספים הבאה. כל הסבור אחרת, משמיט את הקרקע מתחת לעקרון שאין לאשר תוספת ארנונה אם היא מיועדת לחול גם בשנות הכספים הבאות ומרוקן מתוכן את משמעותו של הביטוי "בעד התקופה מיום אישור השרים ועד תום שנת הכספים" וכבר דנתי בכך לעיל" (עמ' 12 לפסק הדין).

3.6 הנה כי כן, אישור **לתוספת ארנונה** שניתן על פי סעיף 11 לחוק ההסדרים, תקף לאותה שנה ואין לצרפו לבסיס המס בשנים שלאחריה.

4 העובדות

4.1 ביום 2.6.2004, ניתן בחתימת שר הפנים ושר האוצר, "אישור תוספת ארנונה" בהתאם לסעיף 11 לחוק ההסדרים, על פיו הותר למשיבה "להטיל תוספת ארנונה על הנכסים המפורטים להלן בשעור המפורט לצידם, בעד התקופה שמיום אישור זה ועד סוף שנת הכספים 2004".

בהמשך מצויינים באישור 16 סוגי נכסים, לגביהם הותר למשיבה להטיל תוספת ארנונה, בסכום שונה לגבי כל נכס.

צילום האישור, מסומן ג', מצורף לתובענה.

4.2 כעולה מצווי הארנונה של המשיבה לשנים 2005-2009, צורפה "תוספת הארנונה" שניתנה בשנת 2004 בהתאם לסעיף 11(א) לחוק ההסדרים, לבסיס המס גם בשנים אלו וזאת בניגוד לחוק וללשון האישור להעלאת הארנונה לשנת 2004 בו צויין כאמור כי תוקפו מוגבל לתקופה שמיום האישור – 2.6.2004 ועד 31.12.2004, יום סיום שנת המס.

צילום צווי הארנונה לשנים 2004-2009, מסומנים ד' – ט', מצורפים לתובענה..

4.3 בהתאם לנתונים המפורטים **בנספח י'** לתובענה, כתוצאה ממעשיה הנ"ל של המשיבה, חויב המבקש בחיובי יתר בארנונה בגין השנים 2005-2009 – בסך של 1,006 ₪ ובגין התקופה שבין השנים 2008-2009 – בסך של 396 ₪.

4.4 המבקש פנה אל המשיבה בע"פ ובכתב בדרישה לתקן את דרישות התשלום ולהשיב לו את חיובי היתר, אך המשיבה לא השיבה לפנייה.

5 הקבוצה וסכום התביעה הכולל

5.1 המשיבה חייבה חיובי יתר כאמור בסעיף 4 לעיל, את כלל בעלי הנכסים משלמי הארנונה בחדרה **המסווגים בצו המיסים כסוג 133,134,141, 121,122,123,124,131,132, 133,134,141, 142,143,144,145,190,191,192**.

5.2 לצורך תביעה זו, נכללים ב"קבוצה":
כל בעלי הנכסים המסווגים בצו המיסים כסוג 121,122,123,124,131,132, 133,134,141, 142,143,144,145,190,191,192, אשר שילמו בשנים 2008 ו-2009 למשיבה ארנונה ביתר, עקב צרוף "תוספת הארנונה" שאושרה למשיבה רק לגבי שנת 2004 לפי סעיף 11 (א) לחוק ההסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב), התשנ"ג-1992 - לבסיס הארנונה בשנים 2005-2009.

5.3 בהסתמך על ההנחה הנ"ל ועל הנתונים המתפרסמים ע"י הלמ"ס בדבר מספר תושביה של המשיבה ובעלי הנכסים הרלוונטים (בתים ודירות מגורים וכן בתי אבות), ניתן להעריך כי מספר חברי הקבוצה מסתכם בלמעלה מ-25,000 חברים (בתי אב ותאגידיים שונים).

5.4 בהתבסס על דו"ח הלמ"ס לשנת 2007, באשר לגביית הארנונה של המשיבה, ניתן להעריך כי כלל חיובי היתר שבוצעו על ידה בגין השנים 2005-2009 עומדים על סך של 24,448,556 ₪ ובגין התקופה שבין השנים 2008-2009 – על סך של 9,698,691 ₪, לפי הפירוט **בנספח י'** לתובענה.

יצוין כי אומדן זה, המסתמך כאמור על נתוני הלמ"ס לשנת 2007, אינו כולל גידולי שטחים שחלו 2008-2009 וכן חיוב בגין בתי אבות (נתון שאינו ידוע למבקש).

5.5 כאמור, אין בידי המבקש מידע מדוייק באשר למספר חברי הקבוצה או בדבר ההיקף הכספי המדוייק של חיובי היתר. מידע זה מצוי בידי המשיבה וניתן יהיה לבררו על נקלה, לאחר אישור התובענה כייצוגית וניהול ההליכים לגופו של ענין.

וראה בענין זה את פסיקת בית המשפט המחוזי בת"א, מפי כב' השופטת ד"ר ד. פלפל:

" ובאנלוגיה למקרה הנדון: הסעד המבוקש הנו אחד – קרי השבה. התוצאה הכספית של ההשבה לגבי כל אחד ואחד מחברי הקבוצה יכולה להיות שונה. תעריפי החיוב בגין פעולה אחת לענין "הוצאות האכיפה" זהים, למרות שיתכן שסה"כ ההוצאות עשוי להיות שונה מחייב לחייב. אותו הגיון חל גם לגבי קביעת חיוב בגין שליחת גזבים למקום המגורים של החייב.

אין צורך בהוכחת נזק ספציפי לכל אחד; אין גם קושי באיתור סכומי ההשבה. מידע כזה מצוי לבטח במאגרי המחשב של העיריה, וביכולתה להפיק דו"ח פשוט מן המחשב. לצורך ההשבה, אני מוצאת כי הסעדים הולמים ברמה הנורמטיבית הליך של תביעת יצוג קבוצתית. תא (ת"א) 2328/99 חגי טיומקין נ' עיריית תל-אביב – יפו (פורסם בנבו).

6 עילות התביעה של המבקש

6.1 השבה מכח חוק ההצמדה

המקור הראשוני והישיר לחובת ההשבה, מצוי בסעיף 6 לחוק ההצמדה, הקובע את חובת ההשבה של תשלומי חובה (הכוללים כמובן, תשלומי ארנונה) בתוספת הפרשי הצמדה למדד (ואף ריבית), במקרה ותשלום היתר לא הושב תוך 30 יום ממועד הדרישה).

לשונו של הסעיף ברורה, אין צריכה היא במקרה דנן, לפרשנות כלשהי ומכוחה חייבת המשילה להשיב את חיובי היתר שגבתה בניגוד לחוק מהמבקש ומשאר חברי הקבוצה.

6.2 השבה מכח דיני עשיית עושר ולא במשפט

סעיף 1 לחוק עשיית עושר ולא במשפט, התשל"ט-1979 (להלן – חוק עשיית עושר) עוסק בחובת ההשבה ולפיו:

"1. חובת ההשבה

(א) מי שקיבל שלא על פי זכות שבדין נכס, שירות או טובת הנאה אחרת (להלן -הזוכה) שבאו לו מאדם אחר (להלן - המזכה), חייב להשיב למזכה את הזכיה, ואם השבה בעין בלתי אפשרית או בלתי סבירה - לשלם לו את שוויה".

בע"א 1761/02 רשות העתיקות נ' מפעלי תחנות בע"מ, פ"ד ס(4) 545, 566, קבע בית המשפט העליון כי:

" רשות ציבור המחזיקה בשררה יכולה ורשאית לפעול רק – ואך ורק – מכוח הסמכה שבחוק. אין לו לשלטון אלא מה שקנה בחוק. עיקרון כללי זה הפך עקרון יסוד בישראל בהקשר של גביית מסים ותשלומי חובה אחרים. וכלשון סעיף 1 לחוק-יסוד: משק המדינה: "מסים, מילואות חובה ותשלומי חובה אחרים לא יוטלו, ושיעוריהם לא ישונו, אלא בחוק או על פי; הוא הדין לגבי אגרות". הוראה זו זכתה לחיזוק ולעיגון עם חקיקתו של חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו, הקובע (בסעיפים 3 ו-8 שבו) כי אין פוגעים בקניינו של אדם אלא לפי חוק או מכוח הסמכה מפורשת שבו. ... בין כך ובין אחרת לא ימצאו חולקים כי אין ניתן להטיל מס או אגרה אלא לפי חוק או מכוח הסמכה שבו. עקרונות אלה משמיעים אותנו – בהקשר דיני עשיית עושר – כי קבלת תשלום על ידי הרשות שלא לפי חוק ושלא מכוח הסמכה מפורשת שבו – והוא עניינו – היא קבלת דבר "שלא על פי זכות שבדין". פירוש: היעדר הסמכה הופך את התשלום לתשלום שלא על פי זכות שבדין, וממילא מקים הוא לכאורה חובת השבה".

בעא 546/04 עיריית ירושלים נ' שרותי בריאות כללית (פורסם בנבו), דן בית המשפט העליון לאחרונה בנושא השבת סכום ששולם לרשות שלא על פי זכות שבדין, לאור טענת טעות משותפת לרשות ולנישום וקבע כי:

"רשות שגבתה מס שלא כדין תחויב בהשבה מכוח דיני עשיית עושר ולא במשפט. ...

בדיני עשיית עושר, העובדה כי הטעות משותפת גם למקבל התשלום אינה מונעת, כשלעצמה, היווצרותה של זכות השבה מכוח סעיף 1 לחוק עשיית עושר. הפגם ברצון של הצד המשלם הוא שעומד ביסוד עילת ההשבה מחמת טעות:

"במקרי תשלום חד צדדי יש לבחון את שאלת הטעות בראש ובראשונה מנקודת מבטו של הצד המשלם... העובדה כי מקבל התשלום פעל בתום לב וכן שלא ידע כלל על דבר הטעות אין בה, כשלעצמה, כדי לשלול את זכות המשלם להשבה, ובלבד שהתמלאו התנאים הדרושים לכך, היינו, שמדובר בטעות המקנה זכות להשבה" (פרידמן, 815, 824, וראו גם בעמ' 866).

בהתאם פסק בית משפט זה כי די בכך שהתקיים פגם ברצונו של הצד המשלם כדי להקים זכות השבה מכוח סעיף 1 לחוק עשיית עושר:

"שאלת תום ליבו של מקבל התשלום אינה כלל לעניין, מכל מקום בשלב בירור השאלה אם קמה ונהייתה עילת השבה... טעות מצידו של מקבל התשלום - גם טעות שבתום לב - אין בה כדי לשלול חובת השבה... גם בהניחנו כי הטעות שבדין היתה טעות הדדית לא היה באותה הדדיות, כדי למנוע היווצרותה של זכות השבה מכוח סעיף 1 לחוק עשיית עושר" (פרשת רשות העתיקות, פסקה 37). ...

עוד נקבע באותה פרשה (שרותי בריאות כללית) כי בסיס נוסף לחיוב בהשבה במקרה של גבייה בחוסר סמכות, הינו השמירה על עקרון שלטון החוק ובלשונו של בית המשפט:

" החובה להקפיד על מילוי החוק מוטלת על הרשות הציבורית מקבלת התשלום, יותר משהיא מוטלת על הפרט המשלם. (ע' 25). ...

גביית תשלומי-יתר של ארנונה שלא כדין נגועה באי-חוקיות הגוררת השבה. נקודת המוצא ביחס לתשלומי-יתר היא השבה מלאה של תשלומי-יתר ששולמו לרשות: "אין מחלוקת בקשר לכך שאכן שולם למעשה סכום של ארנונה כללית העולה על מה שהמשיבה היתה חייבת לשלם כדין... ראוי היה שהרשות הציבורית תחזיר את מה ששולם ביתר גם ללא התדיינות" (בר"ע 2824/91 עיריית חיפה נ' לה נסיונל חברה ישראלית לביטוח בע"מ, פסקה 2 להחלטתו של הנשיא שמגר (לא פורסם, [פורסם בבנו], 16.10.1991); (ע' 31).....

"גבייה בחוסר סמכות, כפי שנעשה הדבר בענייננו, פוגעת בשלטון החוק. קביעת חובת השבה מלאה בגין עילה של גבייה בחוסר סמכות מסייעת בשמירה על עקרון שלטון החוק, למען יבדקו הרשויות היטב את מעשיהן ואת סמכויותיהן בטרם יטילו חיוב כספי על האזרח:

"הרשות מצידה חייבת להקפיד הקפד-היטב כי כל פעולותיה תיעשנה על-פי דין. הנטל בענין זה על כתפיה של הרשות מוטל הוא - על כתפיה ולא על כתפיו של הפרט" (פרשת רשות העתיקות, פסקה 43; כן ראו פרידמן 877). (ע' 38)."

עילות תביעה מכח פקודת הניזקין (נוסח חדש)

- 6.3 חיובי היתר הבלתי חוקיים שבוצעו ע"י המשיבה, מקימים אף מספר עילות תביעה נוספות, על פי פקודת הניזקין (נוסח חדש) (להלן "הפקודה"), המצדיקות גם הן השבה ו/או פיצוי המבקש וחברי הקבוצה בנזק שנגרם להם, כתוצאה מתשלומי היתר:
- 6.3.1 **רשלנות** (לפי סימן ד' לפקודה) – גם לו יטען כי המשיבה לא היתה ערה להוצאת חיובי היתר, לא ניתן לחלוק על הטענה כי בשולחה למבקש ולשאר חברי הקבוצה, חיובים שאינם מעודכנים הכוללים סכומים העולים על הקבוע בחוק תוך גרימת חסרון כס ופגיעה בקניינם - לא פעלה המשיבה במיומנות ובמידת הזהירות המצופה מרשות סבירה וההתרשלות זו בוצעה כלפי המבקש, לו חבה המשיבה חובה שלא לנהוג כך. הפרת חובה זו – גרמה לנזק (חסרון הכיס) שהשבתו נתבעת.
- 6.3.2 **שליחת יד** (לפי סימן ו' לפקודה) - המשיבה מעכבת שלא כדין כספים השייכים למבקש ומונעת אותם ממנו.
- 6.3.3 **הטעיה** (לפי סימן ז' לפקודה) – בהציגה בפני המבקש מצג כוזב, לפיו חובתו לשלם את חיובי היתר ו/או כי חיובי היתר נדרשים כחוק, מתוך כוונה להטעות את המבקש (או לכל הפחות בידיעה ברורה, לפי מבחן השכל הישר), אשר אכן הוטעה ושילם את דרישות התשלום שכללו את חיובי היתר.
- 6.3.4 **הפרת חובה חקוקה** (לפי סימן י' לפקודה) – המשיבה לא קיימה את חובתה לגבות אך ורק את שמתיר לה החוק, ובמקרה דנן לא להוסיף לבסיס המס את התוספת לארנונה שאושרה לגבי שנת 2004 בלבד, הפרה אשר גרמה למבקש לחסרון כיס שהינו נזק, שהחוק עצמו נתכוון למנוע.

7 התנאים לאישור התובענה כייצוגית

7.1 סעיף 1 לחוק תובענות ייצוגיות, תשס"ו-2006 (להלן "חוק התובענות") מגדיר את מטרותיו **כדלקמן**:

"מטרתו של חוק זה לקבוע כללים אחידים לענין הגשה וניהול של תובענות ייצוגיות, לשם שיפור ההגנה על זכויות, ובכך לקדם בפרט את אלה:

- (1) מימוש זכות הגישה לבית המשפט, לרבות לסוגי אוכלוסיה המתקשים לפנות לבית המשפט כיחידים;
- (2) אכיפת הדין והרתעה מפני הפרתו;
- (3) מתן סעד הולם לנפגעים מהפרת הדין;

(4) ניהול יעיל, הוגן וממצה של תביעות."

7.2 סעיף 3 לחוק התובענות, קובע כי :

(א) לא תוגש תובענה ייצוגית אלא בתביעה כמפורט בתוספת השניה או בענין שנקבע בהוראת חוק מפורשת כי ניתן להגיש בו תובענה ייצוגית;"

7.3 סעיף 11 לתוספת השניה לחוק התובענות, קובע כי בין המקרים אותם ניתן להגיש כתובענה ייצוגית, נכללת גם :

"תביעה נגד רשות להשבת סכומים שגבתה שלא כדין, כמס, אגרה או תשלום חובה אחר."

7.4 סעיף 8 לחוק התובענות קובע כי :

(א) בית המשפט רשאי לאשר תובענה ייצוגית, אם מצא שהתקיימו כל אלה:

(1) התובענה מעוררת שאלות מהותיות של עובדה או משפט המשותפות לכלל חברי הקבוצה, ויש אפשרות סבירה שהן יוכרעו בתובענה לטובת הקבוצה;

(2) תובענה ייצוגית היא הדרך היעילה וההוגנת להכרעה במחלוקת בנסיבות הענין;

(3) קיים יסוד סביר להניח כי ענינם של כלל חברי הקבוצה ייוצג וינהל בדרך הולמת; הנתבע לא רשאי לערער או לבקש לערער על החלטה בענין זה;

(4) קיים יסוד סביר להניח כי ענינם של כלל חברי הקבוצה ייוצג וינהל בתום לב."

8 עמידת הבקשה וכתב התביעה במבחני החוק

התובענה מעוררת שאלות מהותיות של עובדה או משפט המשותפות לכלל חברי

הקבוצה

8.1 הן עובדתית והן משפטית, עילות התביעה בתביעה דנו, הינן מהותיות, בנוגען בין היתר בזכויות יסוד של הפרט (כולל זכות הקניין), וכפיפות הרשות הציבורית לשלטון החוק.

8.2 כמו כן, מעוררת התובענה סוגיה המשותפת כאמור לכלל חברי הקבוצה, משלמי הארנונה אצל המשיבה, שמספרם מוערך באלפי נישומים (אנשים ותאגידים שונים). וראה בעניין זה את דברי כבי' השופטת ד"ר ד. פלפל בפרשת חגי טיומקין לפיהם :

"במקרה הנוכחי מדובר בתושבי העיר תל-אביב - יפו וכן אחרים נוספים החייבים בגין דוחות חניה לעיריית תל-אביב - יפו. לא כל התובעים הפוטנציאליים מודעים לאפשרותם לתבוע, הם אינם חברי "אותו הכפר" והם גם לא מוכרים למבקש. בכך שונה המקרה הנוכחי ממקרה דאוד עטייה הנ"ל; נראה כי מידע באשר לזכויותיהם עשוי להתגלות רק אם יתאפשר שימוש בפנקסי העירייה. איני סבורה שהעירייה תעשה זאת באופן וולונטרי בלא כל הליך משפטי שיחייבה לעשות כן.

כמו כן, מדובר בחובות "קטנים" יחסית, אשר אינם עולים על כמה מאות שקלים במקרים ה"קשים" ביותר. באם לא תתארגן קבוצה אשר תתבע את השבת הכספים במשותף, נראה כי כל תובע פוטנציאלי יוותר על זכות התביעה שלו, והמשיבה תצא נשכרת בגין פעולות בלתי חוקיות בהן נקטה.

לכן בנסיבות תובענה זו כמפורט לעיל, משום המאטריה בה עוסקת התובענה והאינטרס הציבורי שבחוקיות פעולות הרשות, ישנו טעם מיוחד באישור התובענה כתביעת ייצוג קבוצתית."

סיכויי ההצלחה של התביעה גבוהים

8.3 סיכויי ההצלחה של התביעה הינם גבוהים ביותר ובוודאי שהינם למעלה מסבירים, לאור לשונו הברורה של החוק, הפסיקה שדנה במקרים דומים, ודרך פעולתן של רשויות מקומיות אחרות - בהתאם לחוק.

התביעה הינה הדרך היעילה וההוגנת להכרעה במחלוקת בנסיבות הענין

8.4 העובדה שכל אחד מחברי הקבוצה, חוייב חיוב יתר, בסכום יחסית נמוך לכשעצמו, אינה מצדיקה כלכלית הגשת תביעה ע"י כל אחד מהם בנפרד, בהשוואה לתביעה משותפת, בגין גביית יתר המסתכמת בסכום כולל המוערך ב- 24,448,556 ₪, תומכת גם היא באישור השימוש בכלי התביעה הייצוגית הואיל וזוהי "הדרך היעילה וההוגנת להכרעה במחלוקת בנסיבות הענין".

8.5 אי אישור התביעה כייצוגית כמבוקש, יגרום בוודאות לכך שהחוטא יצא נשכר, באשר הרוב המכריע של הנישומים אצל המשיבה, ימנע מהגשת תביעות פרטניות הן עקב יחסי "העלות - העדר תועלת", הקיצוניים והן עקב העדר הרצון להתעמת כאזרח פרטי המוגבל באמצעיו מול גוף שלטוני, עתיר תקציבים ויכולת לשכור שירותים משפטיים.

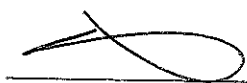
8.6 לאור האמור, ברור כי שאלות משותפות אלה, בין כל חברי הקבוצה, ראויות להיות נדונות יחדיו בתובענה אחת.

קיים יסוד סביר להניח כי המבקש ובאי כוחו מייצגים בדרך הולמת את עניינם של כל הנמנים בקבוצה

- 8.7 המבקש מחזיק בנכס ושילם על פי דרישת המשיבה חיובי יתר, שהשבתם לו ולכלל חברי הקבוצה נתבעת בתביעה דנן, מכח עילות תביעה זהות.
- לפיכך, ברור כי קיים יסוד סביר להניח שהמבקש הינו "תובע ראוי" בהיותו מייצג בתום לב ובדרך הולמת, את עניינו הוא, כמו גם עניינם של שאר חברי הקבוצה, שאף הם סבלו חסרון כיס, בשלמם את חיובי הארנונה ביתר ובניגוד לחוק.
- 8.8 ב"כ המבקש כשירים אף הם לייצג בדרך הולמת את עניין המבקש ואת עניינה של חברי הקבוצה, בכלל.
- עו"ד יצחק מירון, הינו בעל נסיון רב בתחום הליטיגציה בכלל ובתחום המוניציפלי והמינהלי בפרט.
- במסגרת זו, ייצג משרד ב"כ המבקש, באופן שוטף, מספר רשויות מקומיות באזור הצפון (מ.א. הגלבוע, מ.מ. יבנאל, מ.מ. ערערה, מ.מ. כפר כנא, מ.מ. עיבלין ועוד).
- לעו"ד מירון גם הכרות אישית עם התחום המוניציפלי, גם מעברו השני של המתרס, בעקבות כהונתו כראש עיריית עפולה במשך שבע שנים (2005-1998).
- עו"ד אמין מרגייה (שהינו בהשכלתו גם בעל תואר שני במינהל עסקים מאוניברסיטת חיפה ותואר בחשבונאות מאוניברסיטת בר אילן) הינו עו"ד רב נסיון בייצוג משפטי ובתחום המוניציפלי והמינהלי בפרט.

9 סיכום

- 9.1 בקשה זו נתמכת בתצהיר המבקש.
- 9.2 אשר על כן, מתבקש בית המשפט הנכבד להיעתר לבקשה ולהורות כמבוקש במבוא, על ניהול התובענה כתובענה ייצוגית.

יצחק מירון, עו"ד
ב"כ המבקש

תצהיר העותר

אני החתום מטה, **שרון לוי, ת.ז. 24463366**, לאחר שהוזהרתי כי עלי לומר את האמת כולה ואת האמת בלבד, וכי אם לא אעשה כן אהיה צפוי לעונשים הקבועים בחוק, מצהיר בזה לאמור:

1. תצהירי זה ניתן לתמיכה בעתירה אשר הוגשה בשמי כנגד עיריית חדרה ולאימות האמור בה.
2. האמור בסעיפים 2 ו-4 שבעתירה הוא בידיעתי האישית.
3. האמור בסעיפים 1,3,5,6,7,8 שבעתירה הוא נכון לפי מיטב ידיעתי ואמונתי. המקור לידיעתי ולאמונתי הוא עצה משפטית שקיבלתי.
4. אני מצהיר כי השם דלעיל הוא שמי, החתימה דלמטה היא חתימתי, וכי תוכן תצהירי זה אמת.

חתימת המצהיר

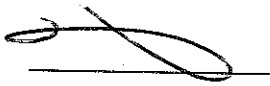
אישור

24.1.10

אני החתום מטה **צחי מירון**, עורך דין, מאשר בזה כי ביום _____ הופיע בפני, **שרון לוי, ת.ז. 24463366**, ולאחר שהוזהרתי כי עליו לומר את האמת כולה ואת האמת בלבד, וכי יהיה צפוי לעונשים הקבועים בחוק אם לא יעשה כן, אישר נכונות הצהרתו דלעיל וחתם עליה בפני.

צחק מירון, עו"ד

מ.ר. 11238

חתימת מקבל התצהיר

בעניין:

שרון לוי, ת.ז. 24463366

ע"י ב"כ עוה"ד יצחק מירון

ו/או אמין מרגייה ו/או נפתלי פרידלנדר

משדרות ארלוזורוב 18, עפולה 18280

טל: 04-6527404 פקס: 04-6528393

דואר-אלקטרוני: mirone.law@gmail.com

התובע

- נגד -

עדיית חדרה

מרח' הלל יפה 9, חדרה

הנתבעת

מהות התביעה: ייצוגית, כספית

סכום התביעה: 396 ₪ לתובע (9,698,691 ₪ מוערך לכל הקבוצה, בגין השנים 2008-2009)

כתב תביעה

בהתאם לתקנה 29 לתקנות בתי משפט לעניינים

מינהליים (סדרי דין), תשס"א-2000

1. מבוא

1.1 עניינו של כתב התביעה, בהחזר ארנונה שנגבתה ע"י הנתבעת ביתר ובניגוד לחוק, בדרך של הוספת "תוספת הארנונה" ששר הפנים אישר לנתבעת להטיל בשנת 2004, בהתאם לסעיף 11(א) לחוק ההסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב), התשנ"ג-1992 (להלן "חוק ההסדרים"), לבסיס הארנונה, החל משנת 2005 ועד לשנת 2009 והממשיכה להשפיע על שיעור חיובי הארנונה עד למועד הגשת העתירה.

1.2 כמפורט בכתב התביעה, בשנת 2004 אושרה לנתבעת הטלת "תוספת לארנונה" בהתאם לסעיף 11 לחוק ההסדרים לגבי מספר סוגי נכסים המפורטים באישור. על אף העובדה שהן מלשון חוק ההסדרים והן מפסיקות בתי המשפט שדנה בנושא ולשון האישור עצמו – האישור תקף

רק לשנת המס בה ניתן (2004), צרפה הנתבעת תוספת זו לבסיס הארנונה שלה, החל משנת 2005 ואילך והיא ממשיכה לעשות כן גם במועד הגשת העתירה.

1.3 כתוצאה מכך, חויבו התובע וכן שאר חברי הקבוצה, בחיובי יתר המסתכמים על פי אומדן התובע, בסך כולל של 24,448,556 ₪.

1.4 מטרתה של התובענה להשיב את תשלומי היתר שנגבו ע"י הנתבעת בניגוד לחוק, לתובע ולכלל הנישומים אצל הנתבעת, אשר עקב אי ידיעתם ו/או אי הכרתם את החוק, שילמו תשלומי יתר לנתבעת.

1.5 התובע יטען כי על הנתבעת כרשות ציבורית, לפעול בתום לב, בהתאם לסמכויותיה הקבועות בחוק, במיוחד כשמדובר בגביית כספים מתושביה ובלשונו של בית המשפט שדן בעניין דומה:

" תושבים המקבלים חשבונית לתשלום עבור שירותים או מצרכים שונים מגופים ציבוריים, או גופים גדולים ונכבדים אחרים העוסקים במתן שירותים כאלו, אינם נוהגים בדרך-כלל להרהר אחר מידותיו וחישוביו של אותו חשבון. מחד גיסא – חסרים להם בדרך-כלל כלים, נתונים ועובדות הכרחיים כדי לבדוק את החישוב, מאידך גיסא – גודלו, "ציבוריותו" ו"מכובדותו" של הגוף מרגיעים בדרך-כלל את מקבל החשבון, ולא עולה על דעתו – ובצדק – שיש הטעיה מכוונת בחשבון.

סיטואציה זו של "נפיל ציבורי", או "נפיל כלכלי", מול "נפולת" מהבחינה העובדתית ומבחינת יכולת ההתמודדות במאטריה מהסוג שמדובר בה מטילה על ה"נפיל" עול כבד מאוד לבחון את עצמו ולהיות משוכנע שהוא לא נפל לכלל טעות או פרשנות לקויה או ליישומה של שיטת בדיקה לא מהימנה (של קריאת מוני חשמל, טלפון, גז וכל כיוצא בזה). הוא יודע ש"הנפולת העובדתית" איננה מסוגלת לבדוק אותו, וכי בדרך-כלל על-פיו יישק דבר, ולכן שומה עליו לבחון ולבדוק גנזי נסתרות הן של פרשנות חוק והן של עזרים שבהם הוא משתמש כדי לגבש את חובו של כל צרכן.

לא תמיד עומד "הנפיל הציבורי" או "הכלכלי" בסטנדרטים הגבוהים הללו, ואנו יודעים מניסיון החיים, שיש שלבו גם בכל הנוגע להפנמת חובה זו, ויש שמתקיימת עצימת עיניים, ויש גם מקרים קיצוניים יותר.

אחת הערובות לדרבון ה"נפילים" למען הפנמת החובה המוטלת עליהם, למען פקידת עיניים (בניגוד לעצימתן), ולטובת יצירת משקל שכנגד למחשבות בלתי רצויות אחרות שיכול שיתרוצצו במנגנונים שלהם, היא הידיעה כי מי שלא ימלא חובה זו שביום פקודה שלם ישלם והשב ישיב לבעליו את המגיע לו.

זהו גם ההיגיון של מוסד התביעה הייצוגית המרחפת מעל לראשי תאגידים גדולים, שאלמלא החשש ממנה הם לא היו מוטרדים מהסיכון שבתביעות קטנות וספורדיות

להשבת סכומי כסף לא גדולים. "ת"א (י-ם) 1114/99 שוקרון נ' עיריית ירושלים, פ"מ, כרך תש"ס, חלק ראשון, תש"ס 2000-, ע' 514, 50018.

2. הצדדים

2.1 התובע הינו תושב חדרה, המחזיק בדירה בשטח של כ- 90 מ"ר, הנמצאת ברח' חטיבת הנחל 41/32 חדרה (זיהוי נכס 689660001) והמסווגת כ"מגורים 121", בהתאם לצו הארנונה של הנתבעת.

אישור על מצב חשבונו של התובע, בין השנים 2004-2009, מצ"ב כנספת ב'.

2.2 הנתבעת הינה רשות מקומית, הפועלת מכח פקודת העיריות [נוסח חדש], המוסמכת להטיל ארנונה בתחומה, בהתאם לחוק ההסדרים ובהתאם לכללים הקבועים בחוק הרשויות המקומיות (ריבית והפרשי הצמדה על תשלומי חובה) תש"ס 1980 (להלן "חוק ההצמדה").

3. הטיעון המשפטי

3.1 סעיף 274 ד. לפקודת העיריות (נוסח חדש) קובע כי :

"לא תחול חובת תשלום ארנונה יותר מפעם אחת על נכס אחד לאותה שנת כספים".

3.2 חוק ההסדרים קובע בסעיף 8 כי :

"(א) מועצה תטיל בכל שנת כספים ארנונה כללית, על הנכסים שבתחומה שאינם אדמת בנין; הארנונה תחושב לפי יחידת שטח בהתאם לסוג הנכס, לשימושו ולמקומו, ותשולם בידי המחזיק בנכס."

3.3 בסעיף 9 לחוק ההסדרים, נקבע כי :

"(א) השרים יקבעו בתקנות, סכומים מזעריים וסכומים מרביים לארנונה הכללית אשר יטילו הרשויות המקומיות על כל אחד מסוגי הנכסים, וכן רשאים הם לקבוע יחס בין הסכומים אשר יוטלו על כל אחד מסוגי הנכסים. הסכומים המרביים והמזעריים יעודכנו לכל שנת כספים, בהתאם לכללים שייקבעו בתקנות.

(ב) סכום הארנונה הכללית בשל מטר רבוע שתטיל מועצה על כל אחד מסוגי הנכסים, בכל שנת כספים, יהיה הסכום שהגיע כדין בשל מטר רבוע של אותו נכס בשנת הכספים הקודמת, בלא הנחה כלשהי אם ניתנה, בתוספת שיעור העדכון, ובלבד שהסכום שיוטל כאמור לא יפחת מהסכום המזערי ולא יעלה על הסכום המרבי שקבעו השרים

בתקנות לפי סעיף קטן (א), ויהיה בכפוף לכל הוראה אחרת שנקבעה
בתקנות כאמור ובכפוף לתקנות ולכללים לפי סעיף 8(ב);..."

3.4 בהמשך, קובע חוק ההסדרים שתי דרכים המאפשרות לרשות מקומית העלאת ארנונה (מעבר
לסכומי העדכון הנקבעים ע"י משרד הפנים עצמו).

הדרך האחת הינה בהתאם לסעיף 9 ב. לחוק ההסדרים, הידועה כ"העלאת חריגה", לפיה:

- (1) רשות מקומית רשאית להעלות את סכומי הארנונה הכללית, דרך כלל
או לסוג נכסים, בשיעור גבוה משיעור העדכון, ובלבד שהעלאת ארנונה
בשל נכס שאינו מבנה מגורים תותנה בהעלאת ארנונה בשל נכס מסוג
מבנה מגורים, בהתאם לכללים שייקבעו בתקנות;
- (2) רשות מקומית רשאית להטיל ארנונה שלא בהתאם לאמור ברישה,
ובלבד שקיבלה לכך אישור השרים; ושלחה, בטרם פנייתה לקבלת אישור
השרים, לכל מחזיק בנכס שבשלו בכוונתה להטיל ארנונה שלא בהתאם
לאמור, תחילתו של אישור השרים בראשית שנת הכספים שבשלה
הוא ניתן.

הדרך השניה להעלאת ארנונה, מופיעה בסעיף 11 לחוק ההסדרים, אשר החליף את סעיף
278 לפקודת העיריות (נוסח חדש), ובו נקבע הסדר הידוע כ"תוספת ארנונה", כדלקמן:

" (א) שר הפנים רשאי להתיר לרשות מקומית שאושרה לה תכנית הבראה
לפי סעיף 140ד(ב) לפקודת העיריות או לפי סעיף 35ד(ב) לפקודת המועצות
המקומיות, להטיל בתוך שנת הכספים שבה אושרה תכנית הבראה כאמור,
תוספת לארנונה בעד התקופה שמיום האישור ועד סוף שנת הכספים, ולקבוע
מועדים לתשלום התוספת; היתר שעל פיו מוטלים סכומי ארנונה שאינם
בהתאם להוראות לפי סעיף 9(ב), טעון גם הסכמת שר האוצר."

3.5 פסיקת בית המשפט שדנה בסוגיה, הדגישה כי "תוספת לארנונה" בהתאם לסעיף 11 לחוק,
מתווספת לחיוב הארנונה, **באותה שנה בלבד** ובניגוד לתוספת חריגה, המוטלת מכח סעיף 9
לחוק ההסדרים, אין היא מצטרפת לבסיס הארנונה, בשנים הבאות.

ראה בעניין זה עא (תי"א) 2828/03 **שלמה מומן נ' עיריית רמלה** [פורסם בבנו] 2006, בו נדונה
השאלה ובית המשפט פסק כי:

מוקד המחלוקת בין הצדדים התרחק מן השאלה הפרוצדוראלית בדבר
מתן הרשות להתגונן, אלא הוא נעוץ למעשה בשאלה משפטית גרידא
העומדת בלב התובענה שהוגשה בפני הערכאה הראשונה, והיא: האם,

כטענת המערער, תוספת לארנונה אין בכוחה לשנות את בסיס המס ועל-כן אין להביאה בחשבון לצורך עדכון תעריפי הארנונה בשנה העוקבת ומדי שנה; שמא, כטענת המשיבה, אף אם הוחלט על התוספת בימיה האחרונים של שנת המס – משנה התוספת את בסיס המס לצורך עדכון תעריפי הארנונה בשנת המס העוקבת.

כפי שיבאר להלן, במחלוקת משפטית זו דעתי היא כי עמדתו של המערער בדיון יסודה.

גם העובדה שתוספת לארנונה מכוח סעיף 11(א) לחוק ההסדרים פועלת בתוך שנת המס בלבד, כעולה מלשון ההוראה, מלמדת כי אין בכוחה לשנות את בסיס המס לעניין תעריפי הארנונה לשנה הבאה. כל עמדה אחרת תאפשר לרשות ליטול אישור להטלת תוספת ארנונה בסוף שנת המס לצורך הרחבת בסיס המס לשנה הבאה, באופן שבו תפרום הרשות את הכבילות והגדרות שהוטלו עליה במסגרת חוקי ההקפאה. יש מקום להניח, כי לא בכדי יצר המחוקק את ההפרדה בין המסלול שעניינו העלאת ארנונה מראש ולכל שנת המס, המצוי בסמכות הרשות (כפוף לקיומם של מספר תנאים) מכוח סעיף 9 לחוק ההסדרים; לבין המסלול האחר שעניינו בסמכות להטיל תוספת ארנונה, אשר תלויה באישור שר הפנים (ולעיתים אף שר נוסף), מותנית בקיומן של נסיבות מיוחדות ומוגבלת מבחינת הזמן רק לתקופה בתוך שנת המס שמאז אישור השר או השרים ועד לסיום שנת המס." (ההדגשות הוספו, י.מ.)

וכן ראה דבריו של בית המשפט לעניינים מינהליים בנצרת בעתמ (נצ') 1048/05 אגודת החקלאי מטולה נ' המועצה המקומית מטולה [פורסם בנבו]:

"אילו רצה המחוקק להתיר הטלת תוספת ארנונה לצורך מימון פרויקטים מתמשכים, האמורים להתבצע גם בשנת הכספים הבאה, היה מצוין כי תוספת הארנונה מוטלת "בעד התקופה שמיום אישור השרים ואילך". אך המחוקק לא אמר כך". (עמ' 10 לפסק הדין).

"אבל, בה במידה שהנחה המוענקת למחזיק אינה באה בחשבון לצורך חישוב "הסכום שהגיע כדין" בשנה החולפת, כך גם תוספת ארנונה המוטלת בעד תקופה מוגבלת, לא תבוא בחשבון לצורך צו הארנונה בשנת הכספים הבאה. כל הסבור אחרת, משמיט את הקרקע מתחת לעקרונ שאין לאשר תוספת ארנונה אם היא מיועדת לחול גם בשנות הכספים הבאות ומרוקן מתוכן את משמעותו של הביטוי "בעד התקופה מיום אישור השרים ועד תום שנת הכספים" וכבר דנתי בכך לעיל" (עמ' 12 לפסק הדין).

3.6 הנה כי כן, אישור לתוספת ארנונה שניתן על פי סעיף 11 לחוק ההסדרים, תקף לאותה שנה ואין לצרפו לבסיס המס בשנים שלאחריה.

4 העובדות

4.1 ביום 2.6.2004, ניתן בחתימת שר הפנים ושר האוצר, "אישור תוספת ארנונה" בהתאם לסעיף 11 לחוק ההסדרים, על פיו הותר לנתבעת "להטיל תוספת ארנונה על הנכסים המפורטים להלן בשעור המפורט לצידם, בעד התקופה שמיום אישור זה ועד סוף שנת הכספים 2004".

בהמשך מצויינים באישור 16 סוגי נכסים, לגביהם הותר לנתבעת להטיל תוספת ארנונה, בסכום שונה לגבי כל נכס.

צילום האישור, מסומן ג', מצ"ב.

4.2 כעולה מצווי הארנונה של הנתבעת לשנים 2005-2009, צורפה "תוספת הארנונה" שניתנה בשנת 2004 בהתאם לסעיף 11(א) לחוק ההסדרים, לבסיס המס גם בשנים אלו וזאת בניגוד לחוק וללשון האישור להעלאת הארנונה לשנת 2004 בו צויין כאמור כי תוקפו מוגבל לתקופה שמיום האישור – 2.6.2004 ועד 31.12.2004, יום סיום שנת המס.

צילום צווי הארנונה לשנים 2004-2009, מסומנים ד' – ט', מצ"ב.

4.3 בהתאם לנתונים המפורטים בנספח י' לתובענה, כתוצאה ממעשיה הנ"ל של הנתבעת, חויב התובע בחיובי יתר בארנונה בגין השנים 2005-2009 – בסך של 1,006 ₪ ובגין התקופה שבין השנים 2008-2009 – בסך של 396 ₪.

4.4 התובע פנה אל הנתבעת בע"פ ובכתב בדרישה לתקן את דרישות התשלום ולהשיב לו את חיובי היתר, אך הנתבעת לא השיבה לפנייה.

5 הקבוצה וסכום התביעה הכולל

5.1 הנתבעת חייבה יתר כאמור בסעיף 4 לעיל, את כלל בעלי הנכסים משלמי הארנונה בחדרה המסווגים בצו המיסים כסוג 121,122,123,124,131,132, 133,134,141, 142,143,144,145,190,191,192.

5.2 לצורך תביעה זו, נכללים ב"קבוצה":

כל בעלי הנכסים המסווגים בצו המיסים כסוג 121,122,123,124,131,132, 133,134,141, 142,143,144,145,190,191,192, אשר שילמו בשנים 2008 ו- 2009 לנתבעת ארנונה ביתר, עקב צרוף "תוספת הארנונה" שאושרה לנתבעת רק לגבי שנת 2004 לפי סעיף 11 (א) לחוק ההסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב), התשנ"ג-1992 - לבסיס הארנונה בשנים 2005-2009.

5.3 בהסתמך על ההנחה הנ"ל ועל הנתונים המתפרסמים ע"י הלמ"ס בדבר מספר תושביה של הנתבעת ובעלי הנכסים הרלוונטיים (בתים ודירות מגורים וכן בתי אבות), ניתן להעריך כי מספר חברי הקבוצה מסתכם בלמעלה מ- 25,000 חברים (בתי אב ותאגידים שונים).

5.4 בהתבסס על דו"ח הלמ"ס לשנת 2007, באשר לגביית הארנונה של הנתבעת, ניתן להעריך כי כלל חיובי היתר שבוצעו על ידה בגין השנים 2005-2009 עומדים על סך של 24,448,556 ₪ ובגין התקופה שבין השנים 2008-2009 – על סך של 9,698,691 ₪, לפי הפירוט בנספח ג' המצ"ב.

יצוין כי אומדן זה, המסתמך כאמור על נתוני הלמ"ס לשנת 2007, אינו כולל גידולי שטחים שחלו 2008-2009 וכן חיוב בגין בתי אבות (נתון שאינו ידוע לתובע).

5.5 כאמור, אין בידי התובע מספרים מדוייקים באשר למספר חברי הקבוצה או בדבר ההיקף הכספי המדוייק של חיובי היתר. מידע זה מצוי בידי הנתבעת וניתן יהיה לבררו על נקלה, לאחר אישור התובענה כייצוגית וניהול ההליכים לגופו של ענין.

וראה בענין זה את פסיקת בית המשפט המחוזי בת"א, מפי כב' השופטת ד"ר ד. פלפל:

" ובאנלוגיה למקרה הנדון: הסעד המבוקש הנו אחד – קרי השבה. התוצאה הכספית של ההשבה לגבי כל אחד ואחד מחברי הקבוצה יכולה להיות שונה. תעריפי החיוב בגין פעולה אחת לענין "הוצאות האכיפה" זהים, למרות שיתכן שסה"כ ההוצאות עשוי להיות שונה מחייב לחייב. אותו הגיון חל גם לגבי קביעת חיוב בגין שליחת גובים למקום המגורים של החייב.

אין צורך בהוכחת נזק ספציפי לכל אחד; אין גם קושי באיתור סכומי ההשבה. מידע כזה מצוי לבטח במאגרי המחשב של העיריה, וביכולתה להפיק דו"ח פשוט מן המחשב. לצורך ההשבה, אני מוצאת כי הסעדים הולמים ברמה הנורמטיבית הליך של תביעת יצוג קבוצתית." תא (ת"א) 2328/99 חגי טיומקין נ' עיריית תל-אביב – יפו (פורסם בנבו).

6 עילות התביעה של התובע

6.1 השבה מכח חוק ההצמדה

המקור הראשוני והישיר לחובת ההשבה, מצוי בסעיף 6 לחוק ההצמדה, הקובע את חובת ההשבה של תשלומי חובה (הכוללים כמובן, תשלומי ארנונה) בתוספת הפרשי הצמדה למדד (ואף ריבית, במקרה ותשלום היתר לא הושב תוך 30 יום ממועד חדרשה).

לשונו של הסעיף ברורה, אין צריכה היא במקרה דנו, לפרשנות כלשהי ומכוחה חייבת הנתבעת להשיב את חיובי היתר שגבתה בניגוד לחוק מהתובע ומשאר חברי הקבוצה.

6.2 השבה מכח דיני עשיית עושר ולא במשפט

סעיף 1 לחוק עשיית עושר ולא במשפט, התשלי"ט-1979 (להלן – חוק עשיית עושר) עוסק בחובת ההשבה ולפיו:

"1. חובת ההשבה

(ב) מי שקיבל שלא על פי זכות שבדין נכס, שירות או טובת הנאה אחרת (להלן -הזוכה) שבאו לו מאדם אחר (להלן - המזכה), חייב להשיב למזכה את הזכיה, ואם השבה בעין בלתי אפשרית או בלתי סבירה - לשלם לו את שוויה".

בע"א 1761/02 רשות העתיקות נ' מפעלי תחנות בע"מ, פ"ד ס(4) 545, 566, קבע בית המשפט העליון כי:

" רשות ציבור המחזיקה בשררה יכולה ורשאית לפעול רק – ואך ורק – מכוח הסמכה שבחוק. אין לו לשלטון אלא מה שקנה בחוק. עיקרון כללי זה הפך עקרון יסודי בישראל בהקשר של גביית מסים ותשלומי חובה אחרים. וכלשון סעיף 1 לחוק יסודי: משק המדינה: "מסים, מילואות חובה ותשלומי חובה אחרים לא יוטלו, ושיעוריהם לא ישונו, אלא בחוק או על פיו; הוא הדין לגבי אגרות". הוראה זו זכתה לחיזוק ולעידון עם חקיקתו של חוק יסודי: כבוד האדם וחירותו, הקובע (בסעיפים 3 ו-8 שבו) כי אין פוגעים בקניינו של אדם אלא לפי חוק או מכוח הסמכה מפורשת שבו. ... בין כך ובין אחרת לא ימצאו חולקים כי אין ניתן להטיל מס או אגרה אלא לפי חוק או מכוח הסמכה שבו. עקרונות אלה משמיעים אותנו – בהקשר דיני עשיית עושר – כי קבלת תשלום על ידי הרשות שלא לפי חוק ושלא מכוח הסמכה מפורשת שבו – והוא עניינו – היא קבלת דבר "שלא על פי זכות שבדין". פירוש: היעדר הסמכה הופך את התשלום לתשלום שלא על פי זכות שבדין, וממילא מקים הוא לכאורה חובת השבה".

בעא 546/04 עיריית ירושלים נ' שרותי בריאות כללית (פורסם בנבו), דן בית המשפט העליון לאחרונה בנושא השבת סכום ששולם לרשות שלא על פי זכות שבדין, לאור טענת טעות משותפת לרשות ולנישום וקבע כי:

"רשות שגבתה מס שלא כדין תחויב בהשבה מכוח דיני עשיית עושר ולא במשפט. ...

בדיני עשיית עושר, העובדה כי הטעות משותפת גם למקבל התשלום אינה מונעת, כשלעצמה, היווצרותה של זכות השבה מכוח סעיף 1 לחוק עשיית עושר. הפגם ברצון של הצד המשלם הוא שעומד ביסוד עילת ההשבה מחמת טעות:

"במקרי תשלום חד צדדי יש לבחון את שאלת הטעות בראש ובראשונה מנקודת מבטו של הצד המשלם... העובדה כי מקבל התשלום פעל בתום לב וכן שלא ידע כלל על דבר הטעות אין בה, כשלעצמה, כדי לשלול את זכות המשלם להשבה, ובלבד שהתמלאו התנאים הדרושים לכך, היינו, שמדובר בטעות המקנה זכות להשבה" (פרידמן, 815, 824, וראו גם בעמ' 866).

בהתאם פסק בית משפט זה כי די בכך שהתקיים פגם ברצונו של הצד המשלם כדי להקים זכות השבה מכוח סעיף 1 לחוק עשיית עושר:

"שאלת תום ליבו של מקבל התשלום אינה כלל לעניין, מכל מקום בשלב בירור השאלה אם קמה ונהייתה עילת השבה... טעות מצידו של מקבל התשלום - גם טעות שבתום לב - אין בה כדי לשלול חובת השבה... גם בהניחנו כי הטעות שבדין היתה טעות הדדית לא היה באותה הדדיות, כדי למנוע היווצרותה של זכות השבה מכוח סעיף 1 לחוק עשיית עושר" (פרשת רשות העתיקות, פסקה 37). ...

עוד נקבע באותה פרשה (שרותי בריאות כללית) כי בסיס נוסף לחיוב בהשבה, במקרה של גבייה בחוסר סמכות, הינו השמידה על עקרון שלטון החוק ובלשונו של בית המשפט:

" החובה להקפיד על מילוי החוק מוטלת על הרשות הציבורית מקבלת התשלום, יותר משהיא מוטלת על הפרט המשלם. (ע' 25). ...

גביית תשלומי-יתר של ארנונה שלא כדן נגועה באי-חוקיות הגוררת השבה. נקודת המוצא ביחס לתשלומי-יתר היא השבה מלאה של תשלומי-היתר ששולמו לרשות: "אין מחלוקת בקשר לכך שאכן שולם למעשה סכום של ארנונה כללית העולה על מה שהמשיבה היתה חייבת לשלם כדן... ראוי היה שהרשות הציבורית תחזיר את מה ששולם ביתר גם ללא התדיינות" (בר"ע 2824/91 עיריית חיפה נ' לה נסיונל חברה

ישראלית לביטוח בע"מ, פסקה 2 להחלטתו של הנשיא שמגר (לא פורסם, [פורסם
בנבו], 16.10.1991); (ע' 31).....

"גבייה בחוסר סמכות, כפי שנעשה הדבר בענייננו, פוגעת בשלטון החוק.
קביעת חובת השבה מלאה בגין עילה של גבייה בחוסר סמכות מסייעת
בשמירה על עקרון שלטון החוק, למען יבדקו הרשויות היטב את מעשיהן ואת
סמכויותיהן בטרם יטילו חיוב כספי על האזרח:

**"הרשות מצידה חייבת להקפיד הקפד-היטב כי כל פעולותיה
תיעשנה על-פי דין. הנטל בענין זה על כתפיה של הרשות
מוטל הוא - על כתפיה ולא על כתפיו של הפרט" (פרשת
רשות העתיקות, פסקה 43; כן ראו פרידמן 877). (ע' 38)".**

עילות תביעה מכח פקודת הנזיקין (נוסח חדש)

6.3 חיובי היתר הבלתי חוקיים שבוצעו ע"י הנתבעת, מקימים אף מספר עילות תביעה
נוספות, על פי פקודת הנזיקין (נוסח חדש) (להלן "הפקודה"), המצדיקות גם הן השבה
ו/או פיצוי התובע וחברי הקבוצה בנזק שנגרם להם, כתוצאה מתשלומי היתר:

6.3.1 **ישלנות** (לפי סימן די לפקודה) – גם לו יטען כי הנתבעת לא היתה ערה
להוצאת חיובי היתר, לא ניתן לחלוק על הטענה כי בשולחה לתובע ולשאר
חברי הקבוצה, חיובים שאינם מעודכנים הכוללים סכומים העולים על
הקבוע בחוק תוך גרימת חסרון כיס ופגיעה בקניינם - לא פעלה הנתבעת
במיומנות ובמידת הזהירות המצופה מרשות סבירה וההתרשלות זו בוצעה
כלפי התובע, לו חבה הנתבעת חובה שלא לנהוג כך. הפרת חובה זו – גרמה
לנזק (חסרון הכיס) שהשבתו נתבעת.

6.3.2 **שליחת יד** (לפי סימן ו' לפקודה) - הנתבעת מעכבת שלא כדין כספים
השייכים לתובע ומונעת אותם ממנו.

6.3.3 **הטעיה** (לפי סימן ז' לפקודה) – בהציגה בפני התובע מצג כוזב, לפיו חובתו
לשלם את חיובי היתר ו/או כי חיובי היתר נדרשים כחוק, מתוך כוונה
להטעות את התובע (או לכל הפחות בידיעה ברורה, לפי מבחן השכל הישר),
אשר אכן הוטעה ושילם את דרישות התשלום שכללו את חיובי היתר.

6.3.4 **הפרת חובה חקוקה** (לפי סימן י' לפקודה) – הנתבעת לא קיימה את חובתה
לגבות אך ורק את שמתיר לה החוק, ובמקרה דנן לא להוסיף לבסיס המס

את התוספת לארנונה שאושרה לגבי שנת 2004 בלבד, הפרה אשר גרמה לתובע לחסרון כיס שהינו נזק, שהחוק עצמו נתכוון למנוע.

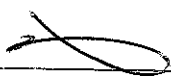
7. כללי

- 7.1 כל טענות התובעים כמפורט בכתב תביעה זה, משלימות זו את זו, אם אינן חלופיות זו לזו, הכל לפי הקשר הדברים והדבקים ההגיוני.
- 7.2 לבית משפט הנכבד, הסמכות המקומית והעניינית לדון בתביעה, לאור הסעד הכספי המבוקש וגובהו ולאור הבקשה לתביעה ייצוגית.

8. הסעדים

לאור כל האמור, מתבקש בית המשפט הנכבד להזמין את הנתבעת לדין ולהורות כדלקמן:

- 8.1 להכיר בתובעה זו, כתביעה ייצוגית.
- 8.2 לחייב את הנתבעת להשיב לתובע ולשאר חברי הקבוצה את הסכומים שנגבו על ידה ביתר כמפורט בנספח יא', בתוספת הצמדה וריבית לפי חוק הרשויות המקומיות (ריבית והפרשי הצמדה על תשלומי חובה) תש"ס-1980 מיום הגשת התביעה ועד ליום ההשבה בפועל.
- 8.3 לחייב את הנתבעת בהוצאות התובעת ובשכ"ט עו"ד בתוספת מע"מ כחוק בהתאם לאופייה של התובענה כתביעה ייצוגית.

יחזק מירון, עו"ד
ב"כ התובע

נספחים:

- בי - מצב חשבון חיובי ארנונה
גי - אישור תוספת ארנונה לפי סעיף 11 לחוק ההסדרים
די - ט' - צווי הארנונה של הנתבעת לשנים 2004-2009
ז' - תחשיב חיובי היתר של התובע